

DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2024-82-68-75>
УДК 378.147

СТРУКТУРА Й СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА БУДІВЕЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН: АКТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ

© Амецинський Д. В.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про автора:

Амецинський Дмитро Вадимович, ORCID: 0009-0000-4731-2915, -amec300191@gmail.com; аспірант кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна.

У статті розглядається спосіб вирішення проблеми що полягає в існуванні новітніх вимог до компетентності викладацького складу тих, хто готує майбутніх будівельників на різних шаблях системи професійної освіти, з одного боку, і відсутністю сучасного, оновленого уявлення про таку компетентність, з іншого. Вирішити загалом цю проблему і завдання, що впливають з неї, дозволяє виявлення актуальних підходів до визначення й формування структури та сутності професійної компетентності викладача будівельних дисциплін. Проте, це досі ще не стало провідним напрямом педагогічних досліджень. Згідно з поставленою метою у статті було розглянуто методологічні підходи щодо підготовки фахівців будівельного профілю, виявлено критерії сформованості професійної компетентності фахівців будівельного профілю, розроблено структуру професійної компетентності викладача будівельних дисциплін. Проведені дослідження надали можливість виділити певні критерії сформованості професійної компетентності фахівців будівельного профілю: мотиваційно-ціннісний; когнітивний; діяльнісний. Також були визначити рівні сформованості професійної компетентності будівельників: репродуктивний, реконструктивний, продуктивний, творчий і відповідні їм рівні професійної майстерності: елементарний, базовий, високий, творчий. Автором зроблено обґрунтований висновок, що структура професійної компетентності викладача будівельних дисциплін, згідно з якою усі компетентності розподілену на дві групи, має такі складові в кожній групі: 1) у будівельній (предметній) галузі – спеціально-професійна, загально-технічна, інформаційна, дослідницька, правова, екологічна, естетична; 2) у галузі педагогіки, психології й методики: психологічна, педагогічна, методична, загальнокультурна, управлінська, комунікативна, мовна.

Перспективними напрямками подальших досліджень автор вважає розробку мотиваційних технологій для викладачів будівельних дисциплін та виявлення педагогічних умов формування компетентності викладача будівельних дисциплін в процесі його підготовки.

Ключові слова: викладач будівельних дисциплін, складові та структура професійної компетентності, критерії та рівні сформованості професійної компетентності.

D. Ametsynsky "Structure and essence of professional competence of the teacher of construction disciplines: relevant approaches to definition and formation"

In article the way of a solution which consists in existence of the latest requirements to competence of teachers of those who train future builders at different steps of system of professional education, on the one hand, and lack of the modern, updated idea of such competence, with another is considered. Identification of relevant approaches to definition and formation of structure and essence of professional competence of the teacher of construction disciplines allows to solve in general this problem and problems which follow from it. However, it still did not become the leading direction of pedagogical researches yet. According to a goal in article the methodological approaches concerning training of specialists of a construction profile were considered criteria of formation of professional competence of experts of a construction profile are revealed, the structure of professional competence of the teacher of construction disciplines is developed. The conducted researches gave the chance to mark out the following criteria of formation of professional competence of experts of a construction profile: motivational and valuable; cognitive; activity. Also were to determine levels of formation of professional competence of builders: reproductive, reconstructive, productive, creative and the levels of professional skill corresponding to them: elementary, basic, high, creative. The author drew a valid conclusion that structure of professional competence of the teacher of

construction disciplines according to which all of competence distributed on two groups, has such components in each group: 1) in construction (subject) area – special and professional, all-technical, information, research, legal, ecological, esthetic; 2) in the field of pedagogics, psychology and a technique: psychological, pedagogical, methodical, common cultural, administrative, communicative, language.

The author considers the perspective directions of further researches development of motivational technologies for teachers of construction disciplines and identification of pedagogical conditions of formation of competence of the teacher of construction disciplines in the course of his preparation.

Keywords: teacher of construction disciplines, components and structure of professional competence, criteria and level of formation of professional competence.

Актуальність дослідження і постановка проблеми. Система підготовки висококваліфікованих фахівців будівельного профілю зазнає наразі серйозних змін. Формування професіонала невід’ємно пов’язане зі становленням його як цілісної, гуманної, всебічно розвиненої особистості, а також з його рівнем професійної підготовки, здійснюваної в системі професійної (професійно-технічної) та вищої освіти.

Будівництво – це вид людської діяльності, спрямований на створення нових будинків, інженерних споруджень: мостів, залізничних та автомобільних шляхів, аеродромів тощо. Окрім цього виникає нагальна потреба у будівництві таких супутніх об’єктів як інженерні мережі, малі архітектурних форми і т.п. Все робить будівництво однією з провідних галузей народного господарства, без якої неможливо уявити собі науково-технічний прогрес, розвиток нових технологій, розвиток промисловості, сільського господарства, транспорту, соціальної сфери.

Враховуючи бурхливий розвиток будівельної індустрії, тенденція до зменшення матеріалоємності будівельної продукції, забезпеченню умов енергозбереження, підвищенню якості будівельних робіт, надійності й довговічності конструкцій, виявляють потребу у висококваліфікованих фахівцях будівельного профілю, котрі добре розуміються у сучасних технологіях будівництва. Професійна діяльність у будівництві сьогодні пов’язана зі збором, реєстрацією й використанням різноманітної інформації. Виробничим завданням будівельної галузі сьогодні притаманне зростання частки розумової праці, безперервне пророблення інформації, а також створення й використання нових ідей. Все це накладає певні вимоги до компетентності фахівців-будівельників.

Професійну компетентність будівельників сьогодні неможливо представити без навичок використання засобів електронному зв’язку, професійно

орієнтованого програмного забезпечення, банків даних нормативної, технологічної, прогностичної й економічної інформації. Здобуття будівельної професії як професії наукомісткої й високотехнологічної вимагає постійних змін змісту навчання та адаптації його до вимог і потреб будівельної індустрії. Високотехнологічне, оснащене сучасною технікою й матеріалами будівельне виробництво з високим рівнем управління на сьогодні має дуже гостру потребу у компетентних фахівцях – висококваліфікованих робітниках, спеціалістах різного профілю, інженерних кадрах, які мають готувати відповідні викладачі у професійних (професійно-технічних) закладах освіти, коледжах та університетах будівельного профілю. Проте, можна констатувати, що проблема змісту, структури, способів формування та розвитку професійної компетентності майбутнього викладача будівельних дисциплін ще досліджена недостатньо. Без уваги дослідників залишилося обґрунтування змісту фундаментальної складової професійної компетентності фахівця будівельного профілю, недостатньо досліджені механізми інтеграційної взаємодії навчальних закладів і педагогічні аспекти формування компетентності здобувачів освіти на різних її етапах. Також недостатньо уваги приділене впровадженню інноваційних технологій у підготовку викладача будівельних дисциплін. Таким чином, ми маємо констатувати наявність проблеми, котра полягає в існуванні новітніх вимог до компетентності викладацького складу тих, хто готує майбутніх будівельників на різних щаблях системи професійної освіти, з одного боку, і відсутністю сучасного, оновленого уявлення про таку компетентність, з іншого.

Аналіз досліджень та публікацій. Загальна та часткова феноменологія професійної компетентності знайшла розкриття в дослідженнях українських науковців Н. Бібік [1], І. Васильєва [2], О. Гури [3], Л. Журавської

[4], І. Каньковського [5], О. Онопрієнко [6], В. Саюк [7], Я. Сікора [8] та ін.

Питання підготовки фахівців будівельного профілю на базі компетентнісного підходу досліджували Г. Гребенюк [9], О. Гулай [10], Т. Картель [11], С. Коваленко [12], А. Корнілова [13] й ін.

Як видно з наведеного переліку, дослідження компетентності (втому числі і педагогів професійного навчання) взагалі, та компетентності майбутніх будівельників, зокрема, досліджувалися поокремо. Проте, професійна компетентність викладача будівельних дисциплін, як цілісне явище, ще досліджена недостатньо. Зокрема не визначено чітко її структуру, складові, зміст кожної складової тощо.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення актуальних підходів до визначення та формування структури й сутності професійної компетентності викладача будівельних дисциплін. Задля її досягнення необхідно вирішити такі завдання: проаналізувати методологічні підходи щодо підготовки фахівців будівельного профілю; виявити критерії сформованості професійної компетентності фахівців будівельного профілю; розробити структуру професійної компетентності викладача будівельних дисциплін.

Виклад основного матеріалу.

Професійна підготовка майбутніх будівельників є ефективною за умов впровадження цілеспрямованого формування професійної компетентності засобами природничо-наукових, загальнотехнічних та професійних дисциплін. Сформованість компетентності поліпшується застосуванням ступеневої системи професійної освіти. Комплексний характер проблеми навчання фахівців будівельного профілю зумовлює науковий пошук на методологічному, теоретичному й практичному рівнях.

Методологічний рівень, як відомо, визначає практичну реалізацію базових положень теорії професійної освіти й основних методологічних підходів: системного, компетентнісного, діяльнісного, синергетичного, особистісно орієнтованого.

Системний підхід застосовується для аналізу професійної підготовки будівельників у контексті взаємозв'язку всіх її елементів: парадигми й змісту будівельної освіти, цілей навчальної діяльності, побудови індивідуальних траєкторій навчання здобувачів освіти й ін.

Компетентнісний підхід визначає цілі, зміст і методологію будівельної освіти. Професійна компетентність будівельників розглядається як цілісна характеристика особистості, комбінація знань, умінь, навичок, що формують загальний професійний інтелект, професійної позиції й індивідуальні психічні особливості фахівця.

Діяльнісний підхід обумовлює комплексне використання інноваційних технологій навчання, перенос акцентів на інтенсивні, інтерактивні форми й методи навчання.

З позицій акмеології майбутні фахівці будівельних спеціальностей розглядаються як суб'єкти, здатні до саморозвитку, творчості, креативного мислення, самоорганізації свого життя й високопродуктивної професійної діяльності.

Особистісно орієнтований підхід реалізується для організації навчального процесу, спрямованого на формування особистості фахівця, його творчих здібностей, загальної й професійної культури, розглядаючи їх як умову якісної освіти й успішної професійної діяльності будівельників.

Теоретичний рівень припускає визначення провідних понять дослідження (будівельна професійна підготовка, професійна компетентність); теоретичне обґрунтування підготовки фахівців будівельного профілю на різних щаблях системи професійної освіти; обґрунтування інтеграційного перетворення змісту навчального процесу, встановлення взаємозв'язків і узгодження програм викладання дисциплін різних щаблів професійної освіти будівельного профілю.

Практичний рівень полягає у прикладній реалізації всіх складових системи професійної підготовки фахівців будівельного профілю на різних щаблях системи професійної освіти й дослідження її ефективності.

Застосування зазначених концептуальних підходів дозволяє розглядати професійну підготовку фахівців будівельного профілю як систему науково обґрунтованих заходів і педагогічних впливів, побудованих на основі специфіки організації навчально-пізнавальної діяльності фахівців будівельного профілю, загальних педагогічних закономірностей, підходів і принципів. Таким чином, формування професійної компетентності фахівців будівельного профілю має розглядатися як багатомірний феномен, у якому інваріантно обирається гуманітарна й соціально-економічна підготовка.

Аналіз літератури, опитування викладачів будівельних дисциплін, досвід навчання та педагогічної діяльності в будівельному університеті дали можливість виділити певні критерії сформованості професійної компетентності фахівців будівельного профілю:

– мотиваційно-ціннісний, що характеризує особисте ставлення слухача до обраної професії, навчання й майбутньої професійної діяльності;

– когнітивний, котрий відбиває рівень засвоєння майбутніми фахівцями будівельного профілю знань з конкретної дисципліни професійної підготовки;

– діяльнісний – характеризує наявність у слухачів уміння застосовувати отримані знання для розв'язання пізнавальних і практичних завдань.

Мотиваційно-ціннісний критерій дає змогу оцінювали сформовану професійну компетентність за особистісними показниками засобами опитування, тестування, анкетування. Когнітивний критерій – за результативними показниками шляхом тестування на констатуючому етапі експерименту, вступний контроль знань, результати модульних контролів і екзаменаційних сесій протягом формувального етапу експерименту. Діяльнісний критерій дозволяє оцінювати за процесуальними показниками: виконання лабораторних і практичних робіт, індивідуальні розрахункові й дослідницькі завдання, захист проектів будівельного напрямку й т.п.

Дидактичні основи компетентісного підходу в будівельній освіті обумовлені проектуванням інформаційно-освітнього середовища для професійно-орієнтованої проектної роботи в рамках спеціальних дисциплін з позицій реалізації в таких проектах міжпредметних зв'язків.

На основі позначених критеріїв визначені рівні сформованості професійної компетентності будівельників: репродуктивний, реконструктивний, продуктивний, творчий і відповідні їм рівні професійної майстерності: елементарний, базовий, зроблений, творчий. Перехід з рівня на рівень може відбуватися в площині конкретної дисципліни; у межах певного освітньо-кваліфікаційного рівня; у процесі практичної професійної діяльності. Результатом впровадження педагогічної системи професійної підготовки може бути

позитивна динаміка сформованості професійної компетентності фахівців будівельного профілю.

Наразі в педагогічній науці використовується поняття ключових компетентностей фахівця. Різні автори надають різні визначення поняття «компетентність» та виділяють різні її складові: інформаційну, соціально-комунікативну, професійну, педагогічну, інтелектуальну, емоційну й інші типи компетентностей [1-4; 6-8]. Тому надалі, ми будемо під компетентністю розуміти загальну здатність і готовність фахівця до діяльності, засновану на знаннях і усьому попередньому досвіді, котрі здобуті ним завдяки навчанню, орієнтовані на самостійну участь й успішне включення у трудову діяльність.

Для фахівців будівельних спеціальностей з вищою освітою готовність до професійної діяльності, взагалі, на наш погляд, має включати готовності до таких видів діяльності, зокрема:

- проектно-конструкторської;
- організаційно-управлінської;
- виробничо-технологічної;
- науково-дослідної.

До вимог, що входять до компетентності інженера-будівельника можна також віднести всі знання уміння, котрими йому необхідно володіти в професійній діяльності, сфера якої досить широка. Професійні обов'язки інженерів будівельних спеціальностей безпосередньо пов'язані не тільки із проектною, але й з конструкторською, науково-дослідною діяльністю, прогнозуванням, виробничою й адміністративною роботою. Участь у виробничих і наукових дискусіях вимагає наявності широкої ерудиції в галузі науково-технічних проблем і перспектив розвитку будівельної науки, будівництва й суміжних галузей техніки. Також інженери будівельних спеціальностей беруть участь у проведенні теоретичних і експериментальних досліджень із використанням сучасного устаткування й засобів обчислювальної техніки. Їх професійна компетентність припускає володіння високими комп'ютерними технологіями, включаючи навички роботи з базами даних, розрахунковими програмами, різними редакторами. До цього слід додати, що компетентність фахівця інженерно-будівельного профілю припускає володіння не тільки професійними знаннями, уміннями й навичками, але й здатність у невизначеній ситуації застосувати базові знання для

вирішення комплексних творчих завдань спільно з фахівцями інших профілів. Відомо, що випускник, який має глибокі знання у своїй професійній сфері, але, який не вміє вирішувати комплексні завдання, що не володіє навичками роботи в команді, не може вважатися досить компетентним фахівцем. Тому для формування високого професійного рівня випускника необхідно вже під час здобуття освіти будівельного профілю створювати такі умови, щоб молоді люди могли опанувати навички системного бачення будь-якої виробничої проблеми для забезпечення успішної проектної діяльності.

Таким чином, у нас є певне розуміння щодо складових компетентності інженера будівельного профілю. Проте, відповідно до мети та завдань статті, ми маємо визначити сутність та структуру професійної компетентності не просто фахівця будівельного профілю, а саме викладача будівельних дисциплін. Безумовно, компетентність фахівця будівельного профілю є базою, без володіння якою викладання просто неможливе. Однак, щоб здійснювати викладацьку діяльність будівельного профілю фахівець-будівельник має володіти ще й компетентністю у галузі викладання: психологічною, педагогічною, методичною тощо.

Професійні компетентності викладача будівельних дисциплін залежать від видів здійснюваної діяльності в закладі професійної освіти: педагогічної, методичної, виховної, організаційно-управлінської, науково-дослідної, проектно-конструкторської, виробничо-технологічної, інноваційної тощо. При цьому, майстрові виробничого навчання й викладачеві для здійснення педагогічної й методичної діяльності з підготовки фахівців будівельного профілю необхідно володіти компетентностями проектно-конструкторською та виробничо-технологічною, тобто компетентностями щодо діяльності, яку здійснює інженер-будівельник.

Таким чином, перед системою інженерно-педагогічної освіти постає завдання щодо здійснення освітнього процесу за такими освітніми траєкторіям як майстри виробничого навчання та викладача, що потребує формування особливої, відмінної від інших спеціальностей професійну компетентність – виробничо-педагогічну.

Формування виробничо-педагогічної компетентності здійснюється за рахунок таких факторів:

– міждисциплінарної інтеграції змісту дисциплін, що викладаються;

– варіативності, що передбачає підготовку одночасно й до теоретичного, і до виробничого навчання, і не по одній дисципліні, а в цілому з певного спрямування відповідної спеціальності та по циклах загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін певної галузі виробництва;

– гнучкості, обумовленою залежністю змісту освітнього процесу від потреб ринку праці у фахівцях певних професій і рівнів кваліфікації;

– поліфункціональності, що полягає в тому, що підготовка педагога професійного навчання спрямована не тільки на педагогічну, але й на проектно-конструкторську виробничо-технологічну діяльність;

– наступності й безперервності, що дозволяють випускникам професійних (професійно-технічних) і коледжів продовжити професійну освіту в закладах вищої освіти.

Виробничо-педагогічна компетентність виступає як інтегруюча професійна компетентність, що дозволяє випускникам ефективно здійснювати професійну діяльність у системі професійної (професійно-технічної) й вищої освіти на усіх її щаблях.

Вивчення думок різних науковців дозволило нам розробити власну структуру професійної компетентності викладача будівельних дисциплін, до якої мають входити такі компетентності, розподілені на дві групи:

1) у будівельній (предметній) галузі:

- спеціально-професійна;
- загально-технічна;
- інформаційна;
- дослідницька;
- правова;
- екологічна;
- естетична;

2) у галузі педагогіки, психології й методики:

- психологічна;
- педагогічна;
- методична;
- загальнокультурна;
- управлінська;
- комунікативна;
- мовна.

Розглядаючи першу групу компетентностей, слід зазначити, що інженери будівельних спеціальностей беруть участь у проведенні теоретичних і експериментальних досліджень із використанням сучасного устаткування й засобів обчислювальної техніки. Їх професійна компетентність вимагає

володіння високими комп'ютерними технологіями, включаючи навички роботи з базами даних, розрахунковими програмами, різними редакторами. До цього слід додати, що будь-яка професійна діяльність сучасної людини спирається на володіння інформаційними технологіями й, у широкому сенсі, являє собою процес збору й обробки інформації, прийняття на її основі певних рішень, їх реалізацію. Інформаційне суспільство характеризується лавиноподібним ростом обсягу інформації, стрімким прискоренням інформаційних потоків. Відповідно, випускник професійного закладу освіти повинен мати високу інформаційну компетентність. Так, майбутній фахівець будівельного профілю, на наш погляд, повинен опанувати, як мінімум, такі елементи інформаційних технологій:

- текстовий редактор, як засіб грамотної підготовки, складання й ведення документації;

- технології для підготовки комп'ютерних презентацій, що виступають засобом візуалізації доповідей на семінарах і нарадах, демонстрації продукції будівельних фірм тощо;

- роботу з інформаційно-пошуковими системами, як засобом пошуку науково-виробничої інформації;

- електронну пошту й Інтернет, як засіб організації комунікацій;

- роботу з електронними таблицями, як засіб здійснення обчислень, виконання аналізу й оптимізації даних, вирішення економічних завдань;

- системи керування базами даних, як засіб систематизації, зберігання інформації та організації запитів до баз даних;

- системи комп'ютерної графіки сімейства CAD, необхідні для читання й побудови архітектурно-будівельних креслень.

Слід також зазначити, що необхідною умовою становлення професійно компетентного фахівця є не стільки наявність комп'ютерної й інформаційної грамотності, скільки потенціалу до його саморозвитку у цьому напрямку, готовності вдосконалювати й поглиблювати наявні знання й навички.

Формування інформаційної компетентності здобувачів освіти може відбуватися стосовно до різних предметних галузей знань. Використання інформаційних технологій при вивченні практично усіх дисциплін за принципом безперервності й наступності підвищить їх якість підготовки.

При цьому майбутні випускники здобувають навички самостійної навчальної роботи, відбувається актуалізація здобуття нових знань. Володіння навичками роботи з мережевими технологіями, робота з гіпертекстовими електронними посібниками, допоможе в подальшій практичній діяльності при розробці систем швидкого пошуку необхідної інформації, буде сприяти засвоєнню основних принципів і методів роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями.

Як свідчить досвід практичної роботи, активізувати дослідницьку діяльність здобувачів освіти можна за допомогою проектних методів навчання. Роботи такого типу дозволяють значно підвищити їх пізнавальну активність та зацікавити роботодавців своєю нестандартністю, ступенем новизни, підтверджують володіння випускника інформаційно-технічними методами й засобами, що підвищує конкурентоспроможність молодого фахівця на ринку праці. Таким чином, наявність сформованої в стінах професійного закладу освіти інформаційної компетентності, безсумнівно, виявиться в молодого фахівця у творчому підході й ініціативності в виробничій діяльності, прагненні до професійного розвитку, дослідницької роботи й самоосвіти.

Не можна не відзначити, що кожна група компетентностей викладача будівельних дисциплін, як у будівельній (предметній) галузі, так и галузі педагогіки, психології та методики має свої складові. Так, наприклад, методична компетентність складається: з відбору змісту уроків теоретичного й виробничого навчання, вибору засобів, форм і методів проведення занять; вибору способів реалізації принципів навчання, вибору засобів, форм і методів проведення позакласних – виховних заходів; визначення способів реалізації принципів виховання. Здобувачі професійно-педагогічної освіти не випадково ставлять на перше місце методичні компетентності, тому що в процесі проходження педагогічної практики вони проводять по кілька уроків як теоретичного, так і виробничого навчання, а також позакласні заходи: класні часи, диспути, конкурси, ігри й інші. Проведення занять і позаурочних заходів дозволяє визначити ступінь важливості цієї компетентності в їх професійній діяльності. Слід відзначити, що з методичною компетентністю щільно пов'язані технологічні компетентності, представлені володінням контрольно-оцінними технологіями, технологіями навчання й виховання.

Навчальний процес неможливо представити без володіння майбутнім педагогом професійного навчання психолого-педагогічними компетентностями, що включають такі складові: здійснення діагностики розвитку здобувачів освіти, систему стимулювання мотивації навчання, визначення критеріїв компетентності, рефлексію на теоретичних заняттях і при проведенні виховних заходів.

Звичайно, навчальна діяльність неможлива без формування організаційно-управлінських компетентностей, а саме, без володіння організацією навчального процесу, що включає: підготовку матеріально-технічної бази, виявлення міжпредметних зв'язків, вивчення робочого плану підготовки фахівця, планування навчальної дисципліни або виховного заходу тощо.

Висновки. 1. Проблема підготовки фахівців будівельного профілю зумовила науковий пошук на методологічному, теоретичному й практичному рівнях. У свою чергу, методологічний рівень, як відомо, визначає практичну реалізацію базових положень теорії професійної освіти й основних методологічних підходів: системного, компетентнісного, діяльнісного, синергетичного, особистісно орієнтованого. Теоретичний рівень вимагає: визначення провідних понять дослідження; теоретичне обґрунтування підготовки фахівців будівельного профілю на різних щаблях системи професійної освіти; встановлення взаємозв'язків і узгодження програм викладання дисциплін різних щаблів професійної освіти будівельного профілю.

Список використаних джерел:

1. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : монографія / Н. М. Бібік. – Київ : К.І.С., 2004. – 112 с.
2. Васильєв І. Б. Теоретичні та методичні основи підготовки педагогів професійного навчання : монографія / І. Б. Васильєв. – Харків : Смуґаста типографія, 2014. – 448 с.
3. Гура О. І. Теоретико-методологічні засади формування педагогічної компетентності викладача вищого навчального закладу в умовах магістратури : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / О. І. Гура. – Запоріжжя, 2008 – 752 с.
4. Журавська Л. М. Компетенції викладача в управлінні самостійною роботою студентів / Л. М. Журавська // Вісник «КП». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2009 – № 3. – С. 127–131.
5. Каньковський І. Є. Система професійної підготовки інженерів-педагогів автотранспортного профілю : монографія / Ігор

Практичний рівень полягає у прикладній реалізації всіх складових системи професійної підготовки й дослідження її ефективності.

2. Вивчення літератури, опитування викладачів будівельних дисциплін, досвід навчання та педагогічної діяльності в будівельному університеті дали можливість виділити певні критерії сформованості професійної компетентності фахівців будівельного профілю: мотиваційно-ціннісний; когнітивний; діяльнісний. Виділені критерії дозволили визначити рівні сформованості професійної компетентності будівельників: репродуктивний, реконструктивний, продуктивний, творчий і відповідні їм рівні професійної майстерності: елементарний, базовий, зроблений, творчий.

3. Проведене дослідження дозволило розробити структуру професійної компетентності викладача будівельних дисциплін, згідно з якою усі компетентності розподілені на дві групи з відповідними складовими в кожній групі: 1) у будівельній (предметній) галузі – спеціально-професійна, загально-технічна, інформаційна, дослідницька, правова, екологічна, естетична; 2) у галузі педагогіки, психології й методики: психологічна, педагогічна, методична, загальнокультурна, управлінська, комунікативна, мовна.

Таким чином, можна констатувати, що мета статті досягнута, а завдання – виконані.

Перспективами подальших досліджень вважаємо розробку мотиваційних технологій для викладачів будівельних дисциплін та виявлення педагогічних умов формування компетентності викладача будівельних дисциплін в процесі його підготовки.

Євгенійович Каньковський ; за ред. Н. Г. Ничкало. – Хмельницький : ФОП Цюпак А.А., 2014. – 562 с.

6. Онопрієнко О. В. Формування базових професійних компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури у процесі вивчення фахових дисциплін : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. В. Онопрієнко. – Черкаси, 2009 – 299 с.

7. Саюк В. І. Професійна компетентність як основа розвитку сучасного викладача в системі післядипломної педагогічної освіти / В. І. Саюк // Нова педагогічна думка. – 2012. – № 3 (71). – С. 57–61.

8. Сікора Я. Б. Формування професійної компетентності вчителя інформатики засобами моделювання : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Я. Б. Сікора ; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. – Житомир, 2010 – 22 с.

9. Гребенюк Г. Є. Теоретичні і методичні основи безперервно-професійної освіти будівельно-архітектурного профілю : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Г. Є. Гребенюк. – Київ, 1997. – 41 с.

10. Гулай О. І. Теоретико-методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців будівельного профілю в умовах неперервної освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / О. І. Гулай. – Вінниця, 2016. – 40 с.

11. Картель Т. М. Основи професійного становлення майбутніх інженерів-будівельників : навч.-метод. посіб. / Т. М. Картель. – Одеса : БМВ, 2008. – 48 с.

12. Коваленко С. Графічна підготовка майбутніх інженерів-будівельників у логіці компетентнісного підходу / С. Коваленко // Молодь і ринок. – 2010. – № 11 (70). – С. 127-132.

13. Корнілова А. Інженер-будівельник Німеччини у мінливому світі праці: кваліфікаційні вимоги та попит / А. Корнілова // Вища освіта України. – 2004. – № 2. – С. 116-118.

References

1. Bibik, NM 2004, *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektivi* [Competence-based approach in modern education: international experience and Ukrainian prospects], K.I.C., Kyiv.

2. Vasyliiev, IB 2014, *Teoretychni ta metodychnizasady pidhotovky pedahohiv profesiinoho navchannia* [Theoretical and methodological bases of vocational teacher training: a monograph], Smuhasta typohrafiia, Kharkiv.

3. Hura, OI 2008, 'Teoretyko-metodolohichni zasady formuvannia pedahohichnoi kompetentnosti vykladacha vyshchoho navchalnogo zakladu v umovakh mahistratury' [Teoretiko-metodologicheskyye osnovy formirovaniya pedagogicheskoy kompetentnosti uchitel'nykh spetsialistov vysshego obrazovaniya v usloviyakh magistratury], Doct. ped. n. thesis, Zaporizhzhia.

4. Zhuravska, LM 2009, 'Kompetentsii vykladacha v upravlinni samostiinoi robotoiu studentiv' [Competences of the teacher of management of independent work of students], *Visnyk «KPI». Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika*, no 3, Pp. 127-131.

5. Kankovskiy, IYe 2014, *Systema profesiinoy pidhotovky inzheneriv-pedahohiv avtotransportnoho profilu* [System of vocational training of engineers-teachers of a motor transportation profile], FOP Tsiupak AA, Khmelnytskyi.

6. Onopriienko, OV 2009, 'Formuvannia bazovykh profesiinykh kompetentnosti maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury u protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplin' [Formation of basic professional competence of future teacher of physical culture in the course of studying of professional disciplines], Kand. ped. n. thesis, Cherkasy.

7. Saiuk, VI 2012, 'Profesiina kompetentnist yak osnova rozvytku suchasnoho vykladacha v systemi pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity' [Professional competence as basis of development of the modern teacher of the system of postdegree pedagogical education], *Nova pedahohichna dumka*, no 3(71), Pp. 57-61.

8. Sikora, YaB 2010, 'Formuvannia profesiinoy kompetentnosti vchytelia informatyky zasobamy modeliuvannia' [Formation of professional competence of the teacher of informatics simulators], Kand. ped. n. abstract, Zhytomyr.

9. Hrebenuk, HyE 1997, 'Teoretychni i metodychni osnovy bezperevno-profesiinoy osvity budivelno-arkhitekturnoho profilu' [Theoretical and methodical bases of continuous professional education of a construction and architectural profile], Doct. ped. n. thesis, Kyiv.

10. Hulai, OI 2016, 'Teoretyko-metodychni osnovy profesiinoy pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv budivelnoho profilu v umovakh neperervnoi osvity' [Teoretiko-metodicheskiye osnovy formirovaniya budushchikh spetsialistov budivelnoy spetsialnosti v usloviyakh neprekhnogo obrazovaniya], Doct. ped. n. abstract, Vinnytsia.

11. Kartel, TM 2008, *Osnovy profesiinoho stanovlennia maibutnikh inzheneriv-budivelnykiv* [Bases of professional formation of future civil engineers], VMV, Odesa.

12. Kovalenko, S 2010, 'Hrafichna pidhotovka maibutnikh inzheneriv-budivelnykiv u lohitsi kompetentnisnoho pidkhodu' [Graphic training of future civil engineers in logic of competence-based approach], *Molod i rynek*, no11, Pp. 127-132.

13. Kornilova, A 2004, 'Inzhener-budivelnyk Nimechchyny u minlyvom sviti pratsi: kvalifikatsiini vymohy ta popyt' [The engineer the builder of Germany in a changeable professional life: qualification requirements and demand], *Vyshcha osvita Ukrainy*, no 2, Pp. 116-118.

Стаття надійшла до редакції 26.05.2024 р.